

DUIN

JAARGANG 27, NR. 3
SEPTEMBER 2004

ISSN - 0168-7948

REDACTIE

BAS ARENS
PETER VAN DEN BERG
MARTIN DE JONGE
CATHELIJN SCHILDER
IKE SPAN

HOOFDREDACTEUR

MARJA ZANDBERG

VORMGEVING

RENÉ LENNAERTS, AMSTERDAM

PRE-PRESS EN DRUK

SALLAND DE LANGE, DEVENTER

REDACTIE-ADRES

DUIN, POSTBUS 664
2300 AR LEIDEN
TEL. 071-5160490
FAX. 071-5160499
E-MAIL: STICHTING@DUINBEHOUD.NL
WWW.DUINBEHOUD.NL

BEZOEKADRES

STATIONSWEG 12, LEIDEN

LOSSE NUMMERS

€ 6,- (THEMANUMMERS € 7,-)

ABONNEMENT

BESCHERMHEER-VROUWE VANAF € 50,-
65+ € 14,-
PARTICULIEREN € 18,-
INSTELLINGEN € 31,-

BETALINGEN

GIRO 35 05 200 TEN NAME VAN
STICHTING DUINBEHOUD TE LEIDEN

ADVERTENTIES

ALL-ROUND MEDIA SERVICES
TEL. 023-5245336
E-MAIL: AMEDIA@XS4ALL.NL

© STICHTING DUINBEHOUD

DIT NUMMER IS MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR
DUINWATERBEDRIJF ZUID-HOLLAND.

STICHTING DUINBEHOUD IS LID VAN DE VERENIGING
KUST EN ZEE. Kijk op WWW.KUSTENZEE.NL

Bij de voorkant:

Berkheide

(foto: Flying Camera/Karel Tomei).

Dit tijdschrift wordt gedrukt op
cyclus-papier (100% recycling).

- 4 VAN DUINWATER NAAR DRINKWATER
MARIJKE POPPELIER
- 6 DE TERUGKEER VAN VOCHTIGE DUINVALLEIEN
THEO BAKKER
- 8 GANZENHOEKPLAS, REGENERATIE MAAR DAN
ANDERS
GEORGETTE LETZ
- 10 WATERWINNING, EEN TOEKOMSTVISIE
MARCO KORTLEVE
- 12 DYNAMICH DUINLANDSCHAP
MARC JANSSEN
- 14 TERUG NAAR DE WOESTENIEN?
HARRIE VAN DER HAGEN
- 16 ZOOGDIEREN IN HET DUIN
Een komen en gaan in Meijendel
HANS LUCAS
- 18 HET DUINGEVOEL VAN NEELIE KROES
RON RANZIEN
- 20 ONTWIKKELINGEN BIJ DE BROEDVOGELS
JAN OPPENTOCHT, TON VAN SCHIE EN
JOOST VAN REISEN
- 24 MEIJENDEL EN BERKHEIDE, WARE
PADDESTOELENPARADIJZEN
LEO JALINK & MARIJKE NAUTA
- 25 RECREATIE IN MEIJENDEL, GELIEFD BIJ EEN
GROOT PUBLIEK
ROB KRAMER
- 28 ONTSNAPPEN IN MEIJENDEL
Recreatie in 2020?
ROOSMARIJN HARING
- 30 ZEEREPEN, KAMDUINEN EN DE BINNENDUINRAND
Aardkundige waarden in de kustduinen
PIM JUNGRIUS
- 32 MASSALE STERFTE DUINBEHEERDERS
DICK VAN LEEUWEN
- 34 DE STUIFKUIL VAN MEIJENDEL
SASKIA SONNEVELDT
- 36 DUINLEVEN
De kruisbladgentiaan
PETER VAN DEN BERG

Wilt u **donateur** worden van Stichting Duinbehoud of een
abonnement op het tijdschrift DUIN? Bel dan tijdens kantooruren
naar 071-5160490 of e-mail naar: stichting@duinbehoud.nl

Opzeggingen van het abonnement graag schriftelijk vóór
1 november van het lopende jaar indienen. Als na 1 november van
het lopende jaar wordt opgezegd, loopt het abonnement tot en met
31 december van het volgende jaar.

Voorwoord

In 1989 werd een nummer van Duin geheel gewijd aan Meijndel. Er werd toen aandacht geschonken aan natuur, natuurbeleving, onderzoek, beheer en beleid. We zijn inmiddels vijftien jaar verder. Wat is er in de tussentijd gebeurd? In dit themanummer van het blad Duin kunt u het lezen. Verder wordt er aandacht geschonken aan Solleveld en Berkheide, twee gebieden die ook in beheer zijn bij Duinwaterbedrijf Zuid-Holland.

De duinen van Meijndel, Berkheide en Solleveld zijn van grote betekenis voor Den Haag en omstreken. Zij worden gebruikt voor waterwinning, zeewering en recreatie. Tegelijkertijd vormen zij een belangrijk natuurgebied. In het eerste deel wordt ingegaan op de waterwinning: hoe heeft deze zich ontwikkeld en wat zal de toekomst brengen? In 1989 werd er al gesproken over regeneratie in Meijndel, maar wat is hiervan terecht gekomen? En hoe reageerden de bezoekers van het duingebied hierop?

De waterwinning heeft invloed op de natuurwaarden. Niet voor niets hebben de provincie Zuid-Holland en Duinwaterbedrijf Zuid-Holland een convenant afgesloten voor natuurherstel. Ook andere factoren waren de afgelopen vijftien jaar van invloed op de ontwikkeling van natuurwaarden. In het tweede deel wordt dit beschreven aan de hand van de broedvogels, vegetatie, zoogdieren en paddestoelen.

Recreatie is de derde peiler in het themanum-

mer. Meijndel, Berkheide en Solleveld liggen in de Randstad. Al in de jaren dertig was er belangstelling voor wandelen in het duin. Dat nam alleen maar toe. Welke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden en hoe ziet de toekomst eruit?

Het duingebied tussen Monster en Katwijk heeft voor veel mensen een speciale betekenis. Met name mensen die in de directe omgeving wonen, vinden het bijzonder om zo'n natuurgebied dicht bij huis te hebben. Voor een rubriek in het bedrijfsblad Duin & Water trok Duinwaterbedrijf Zuid-Holland vorig jaar regelmatig het duingebied in om recreanten te vragen naar hun ervaringen. In dit nummer van Duin vindt u elf interviewfragmenten. Sinds begin dit jaar zijn er als vervolg op deze rubriek, gesprekken met mensen die het duingebied als werkterrein hebben. Hiervan zijn enkele samenvattingen gemaakt.

Het ineenstorten van de konijnenpopulatie speelt een belangrijke factor in het duinbeheer, maar ook de aanplant van bos. Het open duin-terrein veranderde in een meer gesloten landschap. In het deel beheer kunt u lezen welke maatregelen er zijn genomen, zoals het deels loslaten van de zeereep door het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Wij wensen u veel leesplezier!

MARJA ZANDBERG, THEO BAKKER EN MARIJKE POPPELIER

Vochtige duinvallei na regeneratie (foto: Joos Versfelt).

De Kruisbladgentiaan

De jaren zeventig waren net begonnen. Ik had de Geïllustreerde Flora van Nederland (1965) aangeschaft. Hiermee probeerde ik planten op naam te brengen, zoals ik geleerd had in het tweede jaar van het lyceum. Ik nam, om te oefenen, de klapproosjes tussen de straatstenen achter ons huis. Er bleken echter meer soorten klapprozen te bestaan, en geen ervan had zulke rare, bolle, gladde strooibussen. Totdat ik ontdekte dat er in die zaaddozen larfjes huisden. Zij veroorzaakten die zogeheten gallen.

Ik nam de Flora mee onder de snelbinders. Ergens in de duinen zag ik mij onbekende planten staan, de bladeren keurig in het gelid. Ze bloeiden fletsblauw. Ik begon te determineren. Een eitje. Via de determinatietabel - *bladeren kruisgewijs* - nummer 1-2-3-10-11-21-22-33-34-36-40-46-47-48 was ik aangekomen bij de gentianen en spoedig bij de Kruisbladgentiaan. En wat me de meeste voldoening gaf: de Flora vermeldde: alleen veel in de duinen van Wassenaar! Ik zat inderdaad ten zuiden van Katwijk. De vermelding z.z.z. (zeer zeldzaam) maakte het feest compleet. Later merkte ik: ook beheerders-duinkenners zijn supertrots op hun gentianen: de achterflap van *Meijendel-duin-water-leven* (1974) is een en al Kruisbladgentiaan, een andere foto ervan vult nog een hele pagina. De voorkaft van *Flora en Vegetatie van Berkheide* (1990) vertoont een levensgrote tekening, plus een verspreidingskaartje. Hij siert in 1989 een volle pagina van het vermaarde blad Duin. En onlangs, in *Dwars door de Duinen* (2002) kreeg hij een bladzijde onder de titel *De Kruisbladgentiaan, de mooiste plant van Berkheide en Meijendel*, gevolgd door een bladzijde over zijn uitgestorven begeleider, het Duingentiaanblauwtje. En natuurlijk komt hij voor op de Rode Lijst van de Flora- en faunawet. Want als je niet op de Rode Lijst voorkomt, tel je als plant of dier toch niet echt mee.

